

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 9ης Οκτωβρίου 2014*

«Προδικαστική παραπομπή — Δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών — Οδηγία 2002/22/ΕΚ — Άρθρο 32 — Πρόσθετες υποχρεωτικές υπηρεσίες — Μηχανισμός αποζημίωσης για τις δαπάνες που σχετίζονται με την παροχή των υπηρεσιών αυτών — “Εθνικό δικαστήριο” κατά την έννοια του άρθρου 267 ΣΛΕΕ — Αναρμοδιότητα του Δικαστηρίου»

Στην υπόθεση C-222/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε η Teleklagenævnet (Δανία) με απόφαση της 22ας Απριλίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 25 Απριλίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

TDC A/S

κατά

Erhvervsstyrelsen,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Μ. Pešič, πρόεδρο τμήματος, Α. Ó Caoimh, C. Toader, E. Jarašiūnas (εισηγητή) και C. G. Fernlund, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Υ. Bot

γραμματέας: C. Strömholm, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ’ ακροατηρίου συζητήσεως της 19ης Μαρτίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η TDC A/S, εκπροσωπούμενη από τον O. Spiermann, advokat,
- η Erhvervsstyrelsen, εκπροσωπούμενη από τον J. Pinborg, advokat,
- η Δανική Κυβέρνηση, αρχικώς εκπροσωπούμενη από την V. Pasternak Jørgensen και στη συνέχεια από τον C. Thorning, επικουρούμενους από τους J. Pinborg και P. Biering, advokater,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αρχικώς εκπροσωπούμενη από την M. Simonsen και στη συνέχεια από την L. Nicolae και τον G. Conte,

* Γλώσσα διαδικασίας: η δανική.

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα ο οποίος ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 12ης Ιουνίου 2014,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 32 της οδηγίας 2002/22/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία περί «καθολικής υπηρεσίας») (ΕΕ L 108, σ. 51), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/136/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009 (ΕΕ L 337, σ. 11, στο εξής: οδηγία περί «καθολικής υπηρεσίας»).
- 2 Η εν λόγω αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της TDC A/S (στο εξής: TDC) και της Ethnervsstyrelsen (εθνική αρχή για τις επιχειρήσεις), σχετικά με την απόρριψη αιτήματος αποζημιώσεως για τις δαπάνες που σχετίζονται με την παροχή των πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 1 της οδηγίας περί «καθολικής υπηρεσίας», με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής και στόχοι», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Στο πλαίσιο της οδηγίας 2002/21/EK [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία-πλαίσιο) (ΕΕ L 108, σ. 33)], η παρούσα οδηγία αφορά την παροχή δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στους τελικούς χρήστες. Σκοπός είναι να εξασφαλισθεί η διάθεση, σε ολόκληρη την [Ένωση], διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών καλής ποιότητας μέσω πραγματικού ανταγωνισμού και επιλογών, καθώς και να αντιμετωπίζονται οι περιπτώσεις όπου οι ανάγκες των τελικών χρηστών δεν καλύπτονται ικανοποιητικά από την αγορά. Η οδηγία περιλαμβάνει επίσης διατάξεις όσον αφορά ορισμένες πτυχές του τερματικού εξοπλισμού που αποσκοπούν στο να διευκολύνουν την πρόσβαση για τελικούς χρήστες με αναπηρία.»

- 4 Το άρθρο 32 της οδηγίας περί «καθολικής υπηρεσίας», με τίτλο «Πρόσθετες υποχρεωτικές υπηρεσίες», ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν να καθιστούν διαθέσιμες στο κοινό πρόσθετες υπηρεσίες, πέραν των υπηρεσιών στο πλαίσιο των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας, όπως αυτή ορίζεται στο κεφάλαιο II, εντός της επικράτειάς τους. Ωστόσο, στην περίπτωση αυτήν, δεν επιτρέπεται να επιβάλλεται μηχανισμός αποζημίωσης συγκεκριμένων επιχειρήσεων.»

Το δανικό δίκαιο

- 5 Με τον νόμο για τον ανταγωνισμό και τους καταναλωτές στην αγορά των τηλεπικοινωνιών (Lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet), ο οποίος είναι εφαρμοστέος στην υπόθεση της κύριας δίκης, μεταφέρθηκε στο δανικό δίκαιο η οδηγία περί «καθολικής υπηρεσίας».

- 6 Κατά την Teleklagenævnet (επιτροπή προσφυγών στον τομέα των τηλεπικοινωνιών), το άρθρο 16, παράγραφος 2, του νόμου αυτού, όπως κωδικοποιήθηκε με την απόφαση αριθ. 780 της 28ης Ιουνίου 2007, και τροποποιήθηκε με τον νόμο 1412 της 27ης Δεκεμβρίου 2008 (στο εξής: νόμος του 2007), όριζε ότι έπρεπε να διασφαλισθεί, μέσω του ορισμού ενός ή πλειόνων φορέων παροχής καθολικής υπηρεσίας, η παροχή των κατωτέρω υπηρεσιών: σταθερή τηλεφωνία, ψηφιακό δίκτυο ενοποιημένων υπηρεσιών (ISDN), μισθωμένες γραμμές, υπηρεσίες προοριζόμενες για τα πρόσωπα με αναπηρία, υπηρεσίες πληροφοριών καταλόγου και υπηρεσίες ασφαλείας.
- 7 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει, επίσης, ότι το άρθρο 20 του νόμου του 2007 περιελάμβανε κανόνες σχετικά με την αποζημίωση για τις δαπάνες παροχής της καθολικής υπηρεσίας. Οι κανόνες αυτοί επαναλήφθηκαν καθ' όμοιο, ουσιαστικώς, περιεχόμενο, στον νόμο 169, σχετικά με τα δίκτυα και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (lov nr. 169 om elektroniske kommunikationsnet og —tjenester), της 3ης Μαρτίου 2011 (στο εξής: νόμος 169).
- 8 Κατόπιν επιδόσεως, στο Βασίλειο της Δανίας, εγγράφου οχλήσεως και αιτιολογημένης γνώμης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο νόμος 169 τροποποιήθηκε με τον νόμο 250 της 31ης Μαρτίου 2012 και προβλέπει πλέον τη δυνατότητα της ενδιαφερομένης επιχειρήσεως να εξασφαλίζει την κάλυψη των ζημιών που προέκυψαν μετά την 1η Απριλίου 2012 στο πλαίσιο των υπηρεσιών ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης, χωρίς αφαίρεση των κερδών που προέκυψαν από τις άλλες υπηρεσίες οι οποίες εμπίπτουν στην υποχρέωση καθολικής υπηρεσίας της επιχειρήσεως αυτής.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 9 Η TDC, η οποία ανήκε στο δημόσιο έως την ιδιωτικοποίησή της το 1997, είναι ο κύριος επιχειρηματικός φορέας στον τομέα των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.
- 10 Από το 1998 έχει ανατεθεί στην TDC η παροχή υπηρεσιών ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης στη Δανία και τη Γροιλανδία, ώστε να είναι δυνατόν τα σκάφη να καλέσουν σε βοήθεια όταν βρίσκονται σε κίνδυνο. Παράλληλα, η TDC παρέχει, στη Δανία, υπηρεσίες οι οποίες εμπίπτουν στις υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας, υπό την έννοια του κεφαλαίου II της οδηγίας περί «καθολικής υπηρεσίας» και, ιδίως, των βασικών υπηρεσιών τηλεφωνίας.
- 11 Δυνάμει του νόμου του 2007, η TDC μπορούσε να λάβει αποζημίωση από το δημόσιο για το καθαρό κόστος παροχής των ως άνω υπηρεσιών ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης μόνον εάν το σύνολο των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας και των πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών ήταν ελλειμματικά.
- 12 Η TDC, υποστηρίζοντας ότι ο νόμος αυτός αντέβαινε στο άρθρο 32 της οδηγίας περί «καθολικής υπηρεσίας», υπέβαλε καταγγελία στην Επιτροπή. Κατόπιν μακρών διαβουλεύσεων με τις δανικές αρχές και την TDC, η Επιτροπή απηύθυνε στο Βασίλειο της Δανίας έγγραφο οχλήσεως και αιτιολογημένη γνώμη, στις 27 Ιανουαρίου και στις 29 Σεπτεμβρίου 2011 αντιστοίχως.
- 13 Όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, το Βασίλειο της Δανίας αποφάσισε να τροποποιήσει την επίμαχη εθνική νομοθεσία, με ισχύ από 1ης Απριλίου 2012. Από την ημερομηνία αυτή, το Δημόσιο όφειλε να αναλάβει το κόστος των υπηρεσιών ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης που παρέχονται στη Δανία και τη Γροιλανδία. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν άσκησε προσφυγή λόγω παραβάσεως κατά του εν λόγω κράτους μέλους.
- 14 Κατόπιν των ως άνω τροποποιήσεων, η δανική νομοθεσία προβλέπει την αποζημίωση, από το Δημόσιο, του καθαρού κόστους παροχής των υπηρεσιών ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης, ανεξαρτήτως του εάν οι λοιπές υπηρεσίες καθολικής υπηρεσίας είναι κερδοφόρες ή ζημιογόνες.

- 15 Στις 29 Ιουλίου 2011 η TDC ζήτησε από την Erhvervsstyrelsen αποζημίωση για τις δαπάνες σχετικά με την παροχή των υπηρεσιών ασφαλείας και θαλάσσιας έκτακτης ανάγκης για το έτος 2010. Στις 26 Σεπτεμβρίου 2011 η εν λόγω επιχείρηση υπέβαλε παρόμοιο αίτημα για τα έτη 2007 έως 2009.
- 16 Στις 24 Νοεμβρίου 2011 η Erhvervsstyrelsen απέρριψε τα ως άνω αιτήματα αποζημιώσεως επικαλούμενη, μεταξύ άλλων, ότι η αξίωση σχετικά με το έτος 2007 είχε παραγραφεί, ότι η προθεσμία εντός της οποίας θα μπορούσε να υποβληθεί παρόμοιο αίτημα για τα έτη 2008 και 2009 είχε λήξει και ότι ο νόμος του 2007, που ίσχυε τότε, δεν καθιστούσε δυνατή την ικανοποίηση του αιτήματος αποζημιώσεως για το έτος 2010, χωρίς να αφαιρεθούν προηγουμένως τα κέρδη τα οποία προέρχονταν από τις υπηρεσίες καθολικής υπηρεσίας, υπό την έννοια του κεφαλαίου II της οδηγίας περί «καθολικής υπηρεσίας».
- 17 Η TDC προσέβαλε τις αποφάσεις της Erhvervsstyrelsen περί απορρίψεως των αιτημάτων της ενώπιον της Teleklagenævnet, η οποία επικύρωσε, με απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2012, τις αποφάσεις της Erhvervsstyrelsen σχετικά με τα αιτήματα αποζημιώσεως για τα έτη 2007 έως 2009.
- 18 Όσον αφορά το αίτημα αποζημιώσεως για το έτος 2010, η Teleklagenævnet αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν της διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Έχει η οδηγία [περί “καθολικής υπηρεσίας”] και, ιδίως, το άρθρο 32 αυτής, την έννοια ότι αντιτίθεται στη δυνατότητα κράτους μέλους να θεσπίζει κανόνες δυνάμει των οποίων μια επιχείρηση δεν μπορεί να έχει αξίωση έναντι του κράτους μέλους για την κάλυψη των δαπανών που αντιστοιχούν στο καθαρό κόστος της παροχής πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας μη εμπίπτουσας στο κεφάλαιο II της οδηγίας, εφόσον τα κέρδη που έχει αποκομίσει η επιχείρηση από άλλες υπηρεσίες, οι οποίες εμπίπτουν στις κατά το κεφάλαιο II της οδηγίας υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας της επιχειρήσεως αυτής, υπερβαίνουν τη ζημία που σχετίζεται προς την παροχή των πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών;
 - 2) Έχει η οδηγία περί “καθολικής υπηρεσίας” την έννοια ότι αντιτίθεται στη δυνατότητα κράτους μέλους να θεσπίζει κανόνες οι οποίοι επιτρέπουν σε επιχειρήσεις να προβάλλουν αξιώσεις έναντί του για την κάλυψη των δαπανών που αντιστοιχούν στο καθαρό κόστος της παροχής πρόσθετων υποχρεωτικών υπηρεσιών οι οποίες δεν εμπίπτουν στο κεφάλαιο II της οδηγίας, μόνον όταν εν λόγω καθαρό κόστος συνιστά αδικαιολόγητη επιβάρυνση για τις εν λόγω επιχειρήσεις;
 - 3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα, μπορεί το κράτος μέλος να ορίσει ότι η παροχή πρόσθετης υποχρεωτικής υπηρεσίας μη εμπίπτουσας στο κεφάλαιο II της οδηγίας περί [“καθολικής υπηρεσίας”] δεν συνιστά αδικαιολόγητη επιβάρυνση, όταν η επιχείρηση, γενικώς, έχει αποκομίσει κέρδη από την παροχή όλων των υπηρεσιών ως προς τις οποίες υπέχει υποχρέωση καθολικής υπηρεσίας, και ιδίως την παροχή υπηρεσιών που θα είχε επίσης παράσχει εάν δεν της είχε επιβληθεί υποχρέωση καθολικής υπηρεσίας;
 - 4) Έχει η οδηγία περί “καθολικής υπηρεσίας” την έννοια ότι αντιτίθεται στη δυνατότητα κράτους μέλους να θεσπίζει κανόνες δυνάμει των οποίων το καθαρό κόστος που βαρύνει συγκεκριμένη επιχείρηση για την παροχή καθολικής υπηρεσίας κατά το κεφάλαιο II της οδηγίας υπολογίζεται βάσει των συνολικών εσόδων και εξόδων που συνεπάγεται η παροχή της οικείας υπηρεσίας, περιλαμβανομένων και των εσόδων και των εξόδων που θα είχε εγγράψει η επιχείρηση εάν δεν της είχε επιβληθεί υποχρέωση καθολικής υπηρεσίας;
 - 5) Επηρεάζει την απάντηση στα τέσσερα πρώτα ερωτήματα το γεγονός ότι η πρόσθετη υποχρεωτική υπηρεσία πρέπει να παρέχεται στη Γροιλανδία, η οποία, δυνάμει του παραρτήματος II της ΣΛΕΕ, είναι υπερπόντια χώρα ή έδαφος, δεδομένου ότι η διαχείρισή της ανατίθεται από τις δανικές αρχές σε επιχείρηση η οποία είναι εγκατεστημένη στη Δανία και, κατά τα λοιπά, δεν δραστηριοποιείται στη Γροιλανδία;

- 6) Ποια σημασία έχουν για την απάντηση στα πέντε πρώτα ερωτήματα τα άρθρα 107, παράγραφος 1, [ΣΛΕΕ] και 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, καθώς και η απόφαση [2012/21/ΕΕ] της Επιτροπής, της 20ής Δεκεμβρίου 2011, για την εφαρμογή του άρθρου 106, παράγραφος 2, [ΣΛΕΕ] στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντισταθμίσεως για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας οι οποίες χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος [(ΕΕ 2012, L 7, σ. 3)];
- 7) Ποια σημασία έχει για την απάντηση στα πέντε πρώτα ερωτήματα η αρχή της ελάχιστης στρεβλώσεως της αγοράς, η οποία προβλέπεται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 1, παράγραφος 2, το άρθρο 3, παράγραφος 2, και τις αιτιολογικές σκέψεις 4, 18, 23 και 26, καθώς και το παράρτημα IV, μέρος Β, της οδηγίας περί “καθολικής υπηρεσίας”;
- 8) Εάν οι διατάξεις της οδηγίας περί “καθολικής υπηρεσίας” αντιτίθενται στη θέσπιση εθνικών ρυθμίσεων όπως οι μνημονευόμενες στο πρώτο, στο δεύτερο και στο τέταρτο ερώτημα, έχουν οι διατάξεις αυτές ή οι περιορισμοί τους οποίους επιβάλλουν άμεση εφαρμογή;»

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

- 19 Ο χαρακτήρας της Teleklagenævnet ως «δικαστηρίου», υπό την έννοια του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, αμφισβητήθηκε από την Επιτροπή, η οποία επισημαίνει ότι το όργανο αυτό δεν πληροί το σύνολο των κριτηρίων που έχει θέσει η νομολογία του Δικαστηρίου ώστε να μπορεί να χαρακτηριστεί ως τέτοιο. Η Επιτροπή υποστηρίζει, αφενός, ότι η προσφυγή στο εν λόγω όργανο δεν είναι υποχρεωτική, δεδομένου ότι οι προσφυγές που ασκούνται κατά των αποφάσεων της Erhvervsstyrelsen μπορούν να ασκηθούν είτε ενώπιον της Teleklagenævnet είτε ενώπιον των δικαστηρίων. Αφετέρου, η δανική νομοθεσία δεν προβλέπει, κατά την Επιτροπή, ιδιαίτερες εγγυήσεις όσον αφορά την ανάκληση των μελών της Teleklagenævnet ή την ακύρωση του διορισμού τους και, κατά συνέπεια, δεν είναι ικανό να παρεμποδίσει τις μη προσήκουσες επεμβάσεις ή πιέσεις της εκτελεστικής εξουσίας προς τα μέλη του οργάνου αυτού.
- 20 Στην απόφαση περί παραπομπής, η Teleklagenævnet υποστηρίζει ότι η ίδια πληροί όλα τα κριτήρια που έχει θέσει η νομολογία του Δικαστηρίου προκειμένου να μπορεί ένα δημόσιο όργανο να χαρακτηριστεί ως δικαστήριο, υπό την έννοια του άρθρου 267 ΣΛΕΕ.
- 21 Πρώτον, η Teleklagenævnet υποστηρίζει ότι είναι μόνιμο όργανο επιλύσεως ενδίκων διαφορών, το οποίο συστάθηκε με τον νόμο 169, και ότι ο τρόπος λειτουργίας της καθορίστηκε με το διάταγμα 383 της 21ης Απριλίου 2011.
- 22 Δεύτερον, επισημαίνει ότι αποφαίνεται οριστικώς επί των διοικητικών ζητημάτων όσον αφορά τις προσφυγές οι οποίες στρέφονται κατά των αποφάσεων της Erhvervsstyrelsen και ότι οι αποφάσεις της είναι δεσμευτικές για τους διαδίκους, υπό την επιφύλαξη της ασκήσεως ενδίκου προσφυγής, εντός προθεσμίας οκτώ εβδομάδων. Η Erhvervsstyrelsen δεν μπορεί, καταρχήν, να προσφύγει δικαστικώς κατά των αποφάσεων της Teleklagenævnet.
- 23 Τρίτον, η Teleklagenævnet επισημαίνει ότι τα μέλη της διορίζονται από τον Υπουργό Επιχειρηματικότητας και Αναπτύξεως με τετραετή, ανανεώσιμη θητεία. Ο εν λόγω υπουργός μπορεί να διορίσει, μεταξύ των μελών της, νομικό ως αντιπρόεδρο, ο οποίος μπορεί να αντικαθιστά τον πρόεδρο σε περίπτωση κωλύματος ή εξαιρέσεώς του. Τα ως άνω μέλη είναι ανεξάρτητα έναντι της διοικήσεως τόσο από προσωπικής όσο και από επαγγελματικής απόψεως και δεν υπόκεινται στην εξουσία του εν λόγω Υπουργού. Η Teleklagenævnet αποτελείται από τον πρόεδρο, ο οποίος πρέπει να είναι νομικός, και άλλα τέσσερα έως έξι μέλη. Αποφαίνεται με απλή πλειοψηφία και, σε περίπτωση ισοψηφίας, υπερισχύει η ψήφος του προέδρου.

- 24 Τέταρτον, η Teleklagenævnet σημειώνει ότι η ενώπιόν της διαδικασία είναι αμιγώς γραπτή, αλλά ότι πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα ώστε οι διάδικοι να μπορούν να υποβάλλουν τις παρατηρήσεις τους προκειμένου να διευκρινίσουν όλες τις κρίσιμες περιστάσεις της υποθέσεως, σύμφωνα με την αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως.
- 25 Επομένως, η Teleklagenævnet υποστηρίζει ότι ιδρύθηκε με νόμο, έχει μόνιμο χαρακτήρα, στα μέλη της παρέχονται πλήρεις εγγυήσεις ανεξαρτησίας, η δικαιοδοσία της έχει δεσμευτικό χαρακτήρα, εφαρμόζει νομικούς κανόνες, η δε ενώπιόν της διαδικασία είναι ανάλογη προς αυτήν η οποία ακολουθείται ενώπιον των δικαιοδοτικών οργάνων, με τήρηση της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως.
- 26 Η Δανική Κυβέρνηση, απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου, υποστήριξε ότι η Teleklagenævnet πρέπει να χαρακτηριστεί ως δικαστήριο υπό την έννοια του άρθρου 267 ΣΛΕΕ. Υπογραμμίζει ότι το όργανο αυτό πληροί τα κριτήρια σχετικά με την ίδρυση με νόμο, τη μονιμότητα και την εφαρμογή κανόνων δικαίου. Επιπροσθέτως, επισημαίνει ότι, μολονότι οι προϋποθέσεις ανακλήσεως των μελών του οργάνου αυτού δεν ορίζονται με ιδιαίτερο τρόπο βάσει της δανικής νομοθεσίας, τα μέλη του προστατεύονται έναντι αυθαίρετης και καταχρηστικής ανακλήσεως, σύμφωνα με τους γενικούς κανόνες του διοικητικού δικαίου και του εργατικού δικαίου. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Δανική Κυβέρνηση υπογράμμισε ότι η εξουσία ανακλήσεως των ως άνω μελών ανήκει στο ίδιο πρόσωπο στο οποίο ανήκει και η εξουσία διορισμού, ήτοι τον Υπουργό Επιχειρηματικότητας και Αναπτύξεως.
- 27 Υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι, κατά πάγια νομολογία, το Δικαστήριο, προκειμένου να εκτιμήσει αν το αιτούν όργανο είναι «δικαστήριο» υπό την έννοια του άρθρου 267 ΣΛΕΕ —ζήτημα που εμπίπτει αποκλειστικά στο δίκαιο της Ένωσης—, λαμβάνει υπόψη μια σειρά στοιχείων, όπως είναι η ίδρυση του οργάνου αυτού με νόμο, η μονιμότητά του, ο δεσμευτικός χαρακτήρας της δικαιοδοσίας του, ο κατ' αντιμωλία χαρακτήρας της ενώπιόν του διαδικασίας, η εκ μέρους του οργάνου αυτού εφαρμογή κανόνων δικαίου, καθώς και η ανεξαρτησία του (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση *Belon*, C-394/11, EU:C:2013:48, σκέψη 38, και διάταξη *Merck Canada*, C-555/13, EU:C:2014:92, σκέψη 16).
- 28 Πρέπει να εξεταστεί καταρχάς το κριτήριο σχετικά με την ανεξαρτησία της Teleklagenævnet.
- 29 Η έννοια της ανεξαρτησίας, η οποία είναι συμφυής προς το δικαιοδοτικό έργο, προϋποθέτει κυρίως ότι το οικείο όργανο έχει την ιδιότητα τρίτου έναντι της αρχής που έχει εκδώσει την προσβαλλόμενη με προσφυγή απόφαση (απόφαση *RTL Belgium*, C-517/09, EU:C:2010:821, σκέψη 38 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 30 Η έννοια αυτή έχει δύο πτυχές. Η πρώτη πτυχή, εξωτερικής φύσεως, προϋποθέτει ότι το οικείο όργανο προστατεύεται από εξωτερικές παρεμβάσεις ή πιέσεις οι οποίες θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο την ανεξάρτητη κρίση των μελών του ως προς τις διαφορές που υποβάλλονται στην κρίση του (βλ. υπ' αυτή την έννοια απόφαση *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, σκέψη 51, καθώς και απόφαση *Torresi*, C-58/13 και C-59/13, EU:C:2014:2088, σκέψη 18).
- 31 Η δεύτερη πτυχή, εσωτερικής φύσεως, είναι παρεμφερής προς την έννοια της αμεροληψίας και συναρτάται προς την τήρηση ίσων αποστάσεων από τους διαδίκους και από τα αντιμαχόμενα συμφέροντά τους σε σχέση με το αντικείμενο της διαφοράς. Η πτυχή αυτή απαιτεί αντικειμενικότητα και απουσία κάθε συμφέροντος κατά την επίλυση της διαφοράς, πέραν της αυστηρής εφαρμογής του κανόνα δικαίου (απόφαση *Wilson*, EU:C:2006:587, σκέψη 52 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 32 Αυτές οι εγγυήσεις ανεξαρτησίας και αμεροληψίας απαιτούν την ύπαρξη κανόνων, ιδίως όσον αφορά τη σύνθεση του οργάνου, τον διορισμό των μελών του, τη διάρκεια της θητείας τους και τους λόγους εξαιρέσεως ή παύσεώς τους, ώστε οι πολίτες να μην έχουν καμία εύλογη αμφιβολία ως προς τη στεγανότητα του εν λόγω οργάνου έναντι των εξωτερικών στοιχείων και ως προς την ουδετερότητά του έναντι των αντιμαχόμενων συμφερόντων (απόφαση *Wilson*, EU:C:2006:587, σκέψη 53 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Για να θεωρηθεί ότι η σχετική με την ανεξαρτησία του αιτούντος οργάνου

προϋπόθεση πληρούται, η νομολογία απαιτεί ιδίως να καθορίζονται οι περιπτώσεις ανακλήσεως των μελών του εν λόγω οργάνου με ρητές νομοθετικές διατάξεις (απόφαση D. και A., C-175/11, EU:C:2013:45, σκέψη 97, και διάταξη Pilato, C-109/07, EU:C:2008:274, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 33 Στην προκειμένη περίπτωση, όσον αφορά τους κανόνες διορισμού των μελών της Teleklagenævnet, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει ιδίως από τις παρατηρήσεις της Δανικής Κυβερνήσεως, αυτά διορίζονται από τον Υπουργό Επιχειρηματικότητας και Αναπτύξεως με τετραετή, ανανεώσιμη θητεία.
- 34 Όσον αφορά το ζήτημα της ανακλήσεως των μελών της Teleklagenævnet, κατά την επ' ακροατηρίου διαδικασία, η Δανική Κυβέρνηση επιβεβαίωσε ότι αυτά μπορούν να απαλλαγούν των καθηκόντων τους από τον ως άνω υπουργό, στον οποίο ανήκει, επίσης, η εξουσία διορισμού τους.
- 35 Εντούτοις, από την απόφαση περί παραπομπής και τις παρατηρήσεις της Δανικής Κυβερνήσεως προκύπτει ότι, μολονότι η εθνική νομοθεσία προβλέπει ιδιαίτερη διαδικασία όσον αφορά την ανάκληση των δικαστών των τακτικών δικαστηρίων, τα μέλη της Teleklagenævnet μπορούν να ανακληθούν και οι προϋποθέσεις της ανακλήσεώς τους δεν αποτελούν το αντικείμενο ιδιαίτερης ρυθμίσεως, με αποτέλεσμα σε περίπτωση καταχρηστικής ανακλήσεως να εφαρμόζονται μόνον οι γενικοί κανόνες του διοικητικού δικαίου και του εργατικού δικαίου.
- 36 Επομένως, η ανάκληση των μελών της Teleklagenævnet δεν φαίνεται να υπόκειται σε ιδιαίτερες εγγυήσεις οι οποίες να αποκλείουν οποιαδήποτε εύλογη αμφιβολία όσον αφορά την ανεξαρτησία του εν λόγω οργάνου από εξωτερικά στοιχεία (βλ., κατ' αναλογία, διάταξη Pilato, EU:C:2008:274, σκέψη 28).
- 37 Εξάλλου, όπως προκύπτει από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο, μπορεί να ασκηθεί ένδικη προσφυγή κατά της αποφάσεως της Teleklagenævnet. Σε περίπτωση ασκήσεως τέτοιας προσφυγής, καθής είναι η Teleklagenævnet. Η συμμετοχή αυτή της Teleklagenævnet σε διαδικασία που βάλλει κατά δικής της αποφάσεως συνεπάγεται ότι, όταν λαμβάνει την εν λόγω απόφαση, η Teleklagenævnet δεν έχει την ιδιότητα του τρίτου σε σχέση με τα διακυβευόμενα συμφέροντα και δεν διαθέτει την απαιτούμενη αμεροληψία (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση RTL Belgium, EU:C:2010:821, σκέψη 47). Επομένως, αυτός ο τρόπος οργανώσεως των ενδίκων βοηθημάτων κατά αποφάσεως της Teleklagenævnet υπογραμμίζει τον μη δικαστικό χαρακτήρα των αποφάσεων που εκδίδονται από το όργανο αυτό (βλ., κατ' αναλογία, διάταξη MF 7, C-49/13, EU:C:2013:767, σκέψη 19).
- 38 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει η διαπίστωση ότι, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστεί εάν η Teleklagenævnet πληροί τα λοιπά κριτήρια για να εκτιμηθεί εάν το εν λόγω όργανο είναι «δικαστήριο», υπό την έννοια του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο είναι αναρμόδιο να απαντήσει στα υποβληθέντα ερωτήματα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 39 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό απόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αναρμόδιο να απαντήσει στα ερωτήματα που υπέβαλε η Teleklagenævnet (Δανία) με την απόφασή της της 22ας Απριλίου 2013.

(υπογραφές)